

Naročnina za kraljevino SHS
Mesečno 40 K, Letno 480 K.
Inozemstvo:
Mesečno 50 K, Letno 600 K.
Oglasi: enostolpna mm vrsta za enkrat 2 K, večkrat popust.

JUGOSLAVIJA

liški knjižnici
v Ljubljani.

Uredništvo:
Wolfova ulica 1/A. Telefon 360
Uprava:
Marijin trg 8. Telefon 44.
Rokopisi se ne vračajo.
Vprašanjem je priložiti znamke za odgovor.

Zopet valutni špekulanti.

Dunaj, 18. okt. (Izv.) Velika senzacija je vzbudila danes vest dunajskih listov, da je dunajska policijska oblast konfiscirala tri kovčke, opremljene s pečatom jugoslovanskega poslanstva na Dunaju, v katerih se je nahajalo vrednostnih papirjev in valut za 150 milijonov kron. Na vprašanje dunajske policije je jugoslovansko poslanstvo odgovorilo, da nima nobenih zvez s to pošiljateljico in da mu je popolnoma neznano, kdo je zlorabil uradni pečat jugoslovanskega poslanstva. Kakor poročajo listi, se je javil kot lastnik zaplenjenih 150 milijonov uradnih podružnic neke srbske banke na Dunaju. — Ali so tihotapci v zvezi z našim dunajskim poslanstvom, nam doslej še ni znano!

Dunaj, 18. okt. (Izv.) Včeraj so na južnem kolodvoru preprečili veliko tihotapstvo. Med popotniki na kolodvoru je zbudilo veliko senzacijo, ko so redarji in uradniki finančne uprave zaplenili tri velike kovčke, ki so imeli pečate nekega tukajšnjega poslanstva. Dognali so, da so se ti kovčki imeli predati kot kurirska prtljaga nekega oddelnega načelnika jugoslovanskega poslanstva, ki bi imel potovati kot kurir tega poslanstva. Ko so vprašali oddelnega načelnika, ali so ti kovčki last poslanstva in kaj vsebujejo, je izjavil, da niso kurirska prtljaga, ampak da so ga naprosili, naj te kovčke vzamejo seboj iz prijaznosti za prokurista neke tukajšnje jugoslovanske banke.

Prokurist te banke bi se tudi imel odpeljati z istim vlakom. Dognalo se je tudi, da ti trije kovčki niso bili zamamovani na listi kurirske prtljage, ki jo je imel seboj po nalogu poslanstva. Oddelnega načelnika so pustili odnovočiti s vlakom, dočim so stražniki zadržali prokurista in izročili finančnim organom, ki so zaplenili tudi omenjene tri kovčke. Kovčki so bili precej obširni in težki. Ugotovilo se je, da so jih v nedeljo prepeljali na jugoslovansko poslanstvo iz nekega stanovanja na Reiserstrasse in da so jih tam podrejeni organi protipostavno opremili s uradnimi pečati jugoslovanskega poslanstva, da bi napravili vtis, da gre za kurirsko prtljago poslanstva. Prokurist je izjavil, da so v kovčkih vrednostni papirji in denar v vrednosti 50 milijonov kron, ki naj bi jih spravil v Jugoslavijo. Toda po teži kovčkov — eden je tehtal 100 in druga dva 50 in 70 kg — sodeč, je moralo biti v njih poleg vrednostnih papirjev tudi zlato in srebro, ki je bilo gotovo več sto milijonov vredno. Kovčke doslej še niso otvorili, ker so se oblastva poprej morala obrniti na jugoslovansko poslanstvo, zlasti, ker so imeli uradne pečate. Toda toliko jugoslov. poslanstvo, kolikor jugoslovanski konzulat sta izjavila, da nimata ničesar opraviti z zadevo. — Najbrže je kak podrejeni organ poslanstva protipostavno opremil kovčke z uradnimi pečati.

IZ MINISTRskega SVETA.

Beograd, 18. okt. Na včerajšnji seji ministrskega sveta se je sklenilo, da se ima seja narodnega predstavništva, ki se skliče za 20. t. m. smatrati kot nadaljevanje dosedanjih sej. Na seji je bilo podpisanih tudi nekaj ukazov notranjega ministrstva, ki veljajo za Srbijo in Vojvodino.

IZ NASE SKUPŠČINE.

Zagreb, 18. okt. »Jutarnji liste« poročajo iz Beograda, da vsled zaključenja izrednega in sklicanja rednega zasedanja skupščine izgubijo veljavo vse dosedaj vložene interpelacije in da se morajo vložiti na novo. Razen tega je potrebno, da skupščina izvoli nove odseke. Pri teh volitvah bodo po vsej priliki imele vladne stranke skupne liste.

OTVORITEV NARODNEGA GLEDALIŠČA V SPLITU.

Split, 18. okt. Včeraj je bilo slovesno otvorjeno narodno gledališče. Slavnostni akt otvoritve je izvršil načelnik oddelka za umetnost v ministrstvu prosvete g. Nušič, ki je za stopal ministra za prosveto. Igrali so premijero Karolijevo »Jugane v lile«, simbolično sliko, ki predstavlja, kako je končno k nam prišla svoboda, posebljena v vili Jugani, po krvavih žrtvah mladine, katero simbolizira ranjen komitaš. Gledal. uprava bo drevi priredila banket v čast g. Nušiča in upraviteljem gledališč v Ljubljani, Zagrebu, Osijeku, Varaždinu in Beogradu.

OTVORITEV SARAJEVSKEGA GLEDALIŠČA.

Beograd, 18. okt. Prosvetno ministrstvo je sklenilo, da bo zastopal ministrstvo pri otvoritvi sarajevskega gledališča dne 22. t. m. načelnik umetniškega oddelka Branislav Nušič.

PROCES PROTI ATENTATORJEM NA MINISTRA DRAŠKOVIČA.

Zagreb, 18. okt. (Izv.) Na današnji razpravi je državni pravdnik dr. Körber imel svoj obtežilni govor, kjer je zahteval, naj se obtoženci strogo kaznujejo, da sodišče tako statuirajo eksempl. Branitelj dr. Wagner je branil obtožence, naker se je razprava prekinila. Prihodnja in najbrže zadnja razprava bo jutri.

MINISTER DR. SPAHO O POLITIKI MUSLIMANSKEGA KLUBA.

Zagreb, 18. okt. (Izv.) Trgovinski minister dr. Mehmed Spaho je imel razgovor z dopisnikom »Novosti«, kateremu je med dr. izjavil o politiki muslimanskega parlamentarnega kluba: Osebnih sprememb na vodilnih mestih ne znanijo nezaupnice načelniku stranke. Za prvega podpredsednika stranke je bil izvoljen dr. Hranica, o katerem se ve, da stoji zelo blizu gg. Maglajtiju in dr. Karameh-medoviću. Izprememba se je izvršila samo zaradi tega, ker je g. Maglajtič starejši gospod, a naloge so velike in težke. G. Maglajtič je bil izvoljen za častnega predsednika stranke in ostane predsednik poslanskega kluba. Muslimanska stranka zastopa avtonomističen program in na tej podlagi so bili izvoljeni tudi muslimanski poslanci. Na to točko se je stranka tudi postavila, ko so se vodili pregovori za vstop v vlado. Kakor nekatere druge stranke je tudi muslimanska organizacija uvidela, da se tak program ne da udeležiti čez noč in tako je prišlo do sporazuma glede sestave vlade. Minister dr. Spaho je nadalje izjavil, da je on osebno branil tako politiko svojega kluba na sarajevski konferenci, ki je bila tudi odobrena z resolucijo, stilizirano v tem zmislu. Poslanci muslimanskega kluba so mogli ostati v teoriji dosledni svojemu avtonomističnemu programu, istočasno pa so mogli odobravati praktično politiko svojega kluba. O izvedbi programa se je moglo govoriti, dokler ustava še ni bila sprejeta. Ker pa je ustava vprašanje rešeno, sedaj ne more biti govora o reviziji zaželenih korektur. V teoriji pa ostane ta program še nadalje v veljavi, samo izvedba se je odgodila na nedoločen čas. Akcija za izvedbo programa bi se začela takoj, kakor hitro bi prišlo do revizije ustave. — Minister dr. Spaho je odločno zavrnil vse vesti, čes, da njegova skupina namerava izstopiti iz vlade. Muslimanska organizacija ostane verna sklenjenemu sporazumu, ker sedaj nima nobenega poudora za kako izpremembo. Ako se sedanja koalicija ne izpremeni iz kakega drugega razloga, ostane jugoslovanska muslimanska organizacija še nadalje na delu na temelju vidovdanske ustave.

Programatična izjava nove češke vlade.

Praga, 18. okt. (Narodna skupščina.) Ministrski predsednik dr. Beneš je danes otvoril prvo sejo narodne skupščine in poslanecem prečital programatično izjavo nove vlade, v kateri je med drugim navedel: Naši odnosi do velikih zaveznic so iskreni in prijateljski. Ničesar ni, kar bi moglo kakorkoli kaliti razmerje. Naše razmerje do Jugoslavije in Romunije je izraženo v pogodbi glede male entente in pomeni važen aktivum za evropsko politiko, ker mala ententa je močan faktor miru in reorganizacije v Srednji Evropi. In je ostane zaščitnica novega reda v Osrednji Evropi. To razmerje se ne sme, se ne more oškodovati in se ne bo v nobeni smeri oškodovalo. Tudi naši odnosi do Nemčije so se stabilizirali, tudi napram njej se je ustvarila tradicija, ter je odvisno samo od volje obeh strani, da ostanejo odnosi taki, kakor so bili v zadnjih treh letih naše zunanje politike. Z Avstrijo in Madžarsko smo se v zadnjem letu zelo intenzivno pogajali. Naši odnosi napram Avstriji so se posebno po zadnjem posetu predsednika v Hallstadtu utrdili in upam, da ni in ne bo nobenega vprašanja, ki bi kakorkoli moglo ogroziti naše dobre odnose. Upam, da bodo po rešitvi zapadnoogrškega vprašanja nastopile tudi napram Madžarski boljše razmere. — Ministrski predsednik je potem zanimal nevarnost monarhistične reakcije, ki sicer obstaja, pa se ne sme precejejevati ter je rekel: Mi bomo bedeli in jo bomo udušili s skrajno energijo. Kar se tiče zadnjih dogodkov, ki so se vršili okoli nas, se mora predvsem obdržati mirnost. Niti dogodki v Zapadni Ogrski, niti v Gornji Šleziji se ne morejo dotikati naše varnosti in naših interesov. Ministrski predsednik je končal: Ničesar ni za to državo, česar bi se morala na znotraj ali zunaj bati. Posrečilo se nam je, da smo jo v kratkem času v toliki meri konsolidirali in utrdili, da se bodo vsi poskusi, izpodkopati njene temelje, pokazali kot brezuspešni.

Praga, 18. okt. V svojem ekspezeju je izjavil ministrski predsednik dr. Beneš o notranjih nalogah nove vlade: — Vlada ne namerava letos zahtevati nobenih novih davkov in ne bo dovolila, da bi se izdajali nepokriti državni bankovci. Ker načrt čekoslovaške finančno - gospodarske konsolidacije ne more biti uresničen brez zaupanja inozemstva, mora Čekoslovaška inozemstvu pokazati, da je zmožna kljubovati vsem današnjim finančno - gospodarskim težkotam, kar bo omogočilo, da bo mogla država najeti veliko inozemsko posojilo, o čemur se je govorilo zadnje čase in kar se bo v kratkem uresničilo. Ministrski predsednik je nato pomenil, da se pripravlja načrt za zavarovanje starostnih invalidov, vdov in sirot. Nadalje je podal vladno izjavo, da se bo v najkrajšem času začela izvajati agrarna reforma in urejevati razmerja med državo in cerkvijo. V tem zadnjem vprašanju upa vlada v razmeroma kratkem času predložiti prve uspehe svojega dela na tem polju javnemu mnenju. Vlada je trdno odločena rešiti to nalogo v sporazumu z vsemi strankami. Za Slovaško je pomenil minister upejljavo okrožne ustave, za Karpatsko Rusijo pa celo vrsto ukrepov upravnega, gospodarskega in kulturnega značaja. Nato je govoril ministrski predsednik o zunanji politiki, »atero morajo voditi tri načela: Uveljavljanje pogodb, ki so izšle iz pariške mirovne konference in ki pomenijo odstranitev konfliktov okrog Češkoslovaške, dalje ustvaritev nove mednarodne atmosfere, v kateri bi zmogla trezna zmernost nad duhom sovražstva, nadalje sodelovanje Češkoslovaške s prijatelji in sosedni države v reorganizaciji Srednje Evrope in utrditvi miru v vsej Evropi. V teh smereh je Češkoslovaška vedno dosledno delovala. V zadnjih treh letih se ji je tudi posrečilo izboljšati neke tradicije svoje zunanje politike, katere bo skušala v bodočnosti še bolj utrditi.

Barbarstvo Italijanov nad našim življenjem.

Prvačina, 18. okt. (Izv.) Nositelji dvatisočletne kulture lahko beležijo novo cvetko svojega ponašanja v svojo črno knjigo nasilja in barbarstva. Napram našemu narodu tam preko. V soboto okoli 9. zvečer se je neki Franc Budal iz Prvačine vracal na vozu iz Dornberga domov. Malo pred svojim domom ga ustavijo financarji, ga pograbiijo, snamejo puške, in meni nič tebi nič ustrelijo. Smrtno zadetega s potem vlekli na stražnico, od koder so prestrašeni vaščani slišali, kako je nesrečnež kričal v groznih bolečinah,

ker so ga brezdvomno tepli in mučili. Potem so ga naložili in odpeljali v Gorico, kjer je kmalu nato izdihnil. Zapuščena žena in tri nedorasle otroke. — Budal je bil zaveden narodnjak. — V znak žalosti in protesta proti takemu postopanju italijanskih organov so bile vse za nedeljo napovedane narodne veselice odpovedane, pač pa so nabirali zneske za vdovo in sirote, ki se nahajajo v zelo slabih gmotnih razmerah. Nabrali so lepo vsoto. — Dogodek je strašno razburil naše ljudstvo na zasedenem ozemlju.

STAVKA TISKARJEV V BERLINU.

Berlin, 18. okt. Ker so se organizacije založnikov v Berlinu izjavile

solidarne z založništvom Rudolf Mosse v stavki tiskarjev, so danes določne izšli le trije socialistični listi in »Kreuzzeitung«.

Uradnik in JDS.

Jako samozavesino obravnava nedeljsko »Jutro« uradniško vprašanje: Kdor ne verjame, na čita sam in se prepriča na viru, koliko smejo uradniki pričakovati od te stranke.

Že trditev »uradnik je državljan, kakor vsak drugi« je neresnična, kaj vsak drug državljan ima pasivno volilno pravico, uradnik pa ne. Tako je politična »demokratska« — o kaka ironija v besedi! — stranka uradniško med državljane druge vrste, ko je glasovala za Vidovdanske ustavo. Toda najlepše šele pride. »Demokratska stranka želi, da uradnik svoje prepričanje sicer izkazuje ne samo pri volitvi, ampak tudi javno, vendar mu hoče svetovati, naj v vsem nastopanju tudi izven urada ne stori ničesar, kar bi moglo vzbuditi sum, da je preokupiran. Ni lahka stvar potegniti pravično linijo, da se razmeji državljanska svoboda s to dolžnostjo javnega nameščenca. V razvitih državah uradniško samo najde to linijo. Vsled tega ni treba posebnih predpisov. Pri nas bo z ozirom na predstoječi položaj treba napisati v zakon, kakšno politično udeleževanje naj bi bilo uradniku prihranjeno.«

To si drzne napisati »Jutro«, pomnimo, dne 16. oktobra 1921! Ako stori uradnik kaj takega, kar zamore vzbuditi le sum, da je »preokupiran« — po naše bi rekli lepše, da ima predsodke proti neki stvari ali stranki — je že prekoračilo merodajno »linijo« — po naše bi rekli črto ali mejo — ter je kaznjiv. Z drugimi besedami: delavec, obrtnik, kmet, sploh vsak drug državljan sme imeti predsodke, ki ga ravno ne spravljajo v spor z ostalimi državljanmi zakoni, uradnik mora dobiti poseben zakon, da se ne spodtakne ob zloglasni »liniji«. Večina uradništva v Sloveniji je služila blagopokojni Avstriji, kjer uradnikov v političnem oziru niti tuji niso tako pestili, kakor delajo naši »demokratski« Žerjavci. Uživali so ne le aktivno, temveč celo pasivno volilno pravico ter bili vsaj na papirju enakopravni državljani. Povdarjam, da se je godilo to v tujih državah, ki nam je mogla biti vedno le mačeha, nikdar mati. Danes pa jim hoče obestiti »demokratska« stranka nagobčnik in nam vtisniti žig sužnjev na čelo z zakonom, ki se bo na lastnih njenih somišljenikih najhujše maščeval.

Jasno je namreč, da bo veljala omenjena »linija« samo za opozicijske uradnike, za druge — Bog varuj! Danes še ima v Sloveniji JDS moč v rokah, da ustvari tako mejo, da napiše v zakon »kakšno politično udeleževanje naj bi bilo uradniku prihranjeno«, da vzame uradnikom še tisto peščico političnih pravic, ki mu jih je pustila ustava; toda, kaj bo, ko bo morala prej ali slej zapustiti ta stranka vladne jasl, ko bodo tako gotovo, kakor je amen v očenašu, prišle sedaj opozicijske stranke na krmilo? Lastni somišljeniki bodo preklinjali Žerjavovo zakonodajo in bič, ki ga je spletel on, ki ga pa bodo takrat vihteli drugi nad njegovimi pristaji — uradniki. S temi, docela neutemeljenimi omejitvami političnih svoboščin ne koristi JDS niti za trenotek in niti trohice ne državi, ker ubija v uradništvu ljubezen in požrtvovalnost in vzbuja jezo in gnev, niti lastni stranki, ki ji odbija vse treznomisleče javne nameščence.

Za uradniško pa krije »demokratski« prisilni jopič — recte »linija« — še drugo veliko nevarnost v sebi. Danes še ima javni nameščenc priložiti pritožiti se na javnost, ako se mu je zgodila krivica, še sme zborovati, staviti resolucije vladi, zahtevati izboljšanja svojih službenih prejemkov itd., jutri se lahko zgodi, da pride kratkoma odlok od višje oblasti, da se drznež strogo kaznuje ali pa razpusti organizacija, ker je prekoračila mejno »linijo«. Uradništvo bi bilo s takim zakonom predano na milost in nemilost vsakokratni vladi, bi postalo pravi suženj brez pravic, popolnoma odvisno od predstojnikov in vladajočih strank, žoga v rokah mogočnejšev. S takim zakonom bi se šele prav uveljavila korupcija, klečoplastvo in — anarhija.

Mislimo, da je ves ta del uradniškega vprašanja samo radi tega tako drakonično zamišljen, ker gotovi ljudje, ki imajo danes še vso moč v rokah, ne prenesejo nikake kritike. Da bi ubili to, so si izmislili zloglasno »linijo«, ki naj velja za »kritikastre«, kakor blagovoli »Jutro« nazivati vsakega, ki zastopa nasprotno mnenje. Čudna logika! Ubijte kritiko, ubili ste državo! Toda kritiče s tem ne boste ubili.

Nasprotnega mnenja nikakor ne iztrebite s prisilnimi jopiči, temveč s popustljivostjo in upoštevanjem tudi nasprotnih nazorov.

IZPLAČEVANJE 20 % PRIZNANIC.

Beograd, 18. okt. Glavno nadzorništvo finančnega ministrstva je sklenilo prirediti izplačevati 20 odstotne kronske priznanice prihodnje dni v Sloveniji in Srbiji.

TEČAJ NAŠE KRONE.

Curih, 18. okt. (Izv.) Na današnji borzi si je deviza Zagreb opomogla za 5 točk in je notirala 190, kakor v soboto.

NENAVADNO PADANJE NEMŠKE MARKE.

London, 18. okt. (Izv.) Nemška marka je na današnji borzi dosegla svoje najnižje stanje, ki se je kdaj opazilo, odkar notira nemška valuta na tukajšnjem trgu. Na borzi je bila pravcavata panika in vsakdo, ki je imel marke, jih je hitel prodati za vsako ceno. Današnji tečaj je notiral za priložno 200 točk manj kot v soboto. Newyork, 18. okt. (Izv.) Nemška marka je danes dosegla svoje najnižje stanje, odkar se sploh notira na newyorkški borzi.

DRAGINJA V LONDONU.

London, 18. okt. Dne 1. oktobra t. l. so bili stroški za življenje za 110 odstotkov višji, kot meseca julija 1914, dočim so bili 1. septembra še za 120 odstotkov višji.

Borzna poročila.

Zagreb, 18. okt. Devize: Dunaj 8.80 — 9.50, Berlin 160 — 167, Budimpešta 41 — 42, Bukarešta 206, — 210, Italija, izplačilo 1110 — 1125,

ček 1110 — 1115, London, izplačilo 1070 — 1071, Newyork, ček 281 — 282, Pariz, izplačilo 1930 — 1950, Praga 292 — 298, Švica, izplačilo 5300 — 5500. Valute: Dolarji 278.50 — 280, avstrijske krone 0 — 13, carski rublji 14 — 0, češkoslovaške krone 0 — 298, napoleonondri 920 — 930, nemške marke 155 — 0, rom. leji 206 — 0, italijanske lire 1090 — 1100.

Beograd, 18. okt. Devize: London 268.60, Pariz 400, Newyork 69.30, Ženeva 1260, Milan 271, Praga 73.90, Berlin 41.60, Bukarešta 61.50. Valute: francoski franki 495, dolarji 68.70, romunski leji 52.50, češkoslovaške krone 72.50, avstrijske krone 2.65, napoleonondri 20.90.

Praga, 18. okt. Valute: Marke 51.50, švicarski franki 1822.50, lire 375, francoski franki 695.50, funti 303, dolarji 96.50, dinarji 129.75, leji 70.50, levi 62.25, avstr. krone 2.80, poljske marke 1.625, madžarske krone 13.10.

Dunaj, 18. okt. V današnjem privatnem borznem prometu so tečaji zelo menjavajo. Med drugim so notirale marke 18, dolarji 3075, češkoslovaške krone 3225, madžarske krone 440, poljske marke 67, leji 2370, funti 12.100, lire 120, francoski franki 223, švicarski franki 580.

Curih, 18. okt. Devize: Berlin 2.95, Newyork 525, London 20.72, Pariz 38.05, Milan 20.55, Praga 5.60, Budimpešta 0.75, Zagreb 1.90, Bukarešta 3.90, Varšava 0.12, Dunaj 0.29, avstrijske krone 0.23.

Plemenska razmejitev med Srbi in Hrvati.

V javnost prihajajo prve vesti o konkretnih točkah pogajanj med Protićem in Radićem. Kakor je bilo pričakovati po Radićevih dosedanjih parolah, po njegovem programu »hrvatske seljačke republike v mednarodno priznanih mejah Jugoslavije, morajo imeti vsakršna pogajanja s srbskimi politiki kot prvo točko — teritorialno razmejitev. Saj je Radić proglasil volitve v konstituantno kot — plebiscit za hrvatsko seljačko republiko.

Da bomo lažje sledili nadaljnjim razmotritvam in eventualnim javnim debatam po časopisju, pogledimo, kako razmerje je med Hrvati in Srbi po Hrvatski - Slavoniji, kake razdelitve bi nam bilo pričakovati v slučaju, da res pride do konkretnega sporazuma med Radićem in srbskimi politiki. Vse to seveda začne, ne da bi s tem izražali o stvarih principijelno stališče ali se celo strinjali z njo.

Cela Hrvatska - Slavonija brez Medimurja je štela 1. 1910 od svojih 2.622.000 preb. 1.638.000 Hrvatov to je 62,50 % in 645.000 Srbov ali 24,60 %. Cela Hrvatska - Slavonija ima tedaj tri petine Hrvatov in eno četrtno Srbov; ostanek, ki je tudi znaten tvorijo Nemci (5,1 %) in Madžari (4,1 %). Ako bi tedaj odločala enostavna večina, bi morala ostati vsa Hrvatska - Slavonija kot celota, recimo kot Radićeva republika.

Gotovo ni nikogar, ki bi si upal pričakovati, da se kdo od srbskih politikov spriznani s takim načrtom. Nasprotno, celo hrvatske stranke so izjavile pripravljenost, da v slučaju federacije Jugoslavije odstopijo »Srbom« pretežno srbske dele. Sicer mnogo konkretnega v tem oziru nismo čuli, imenoval se je le Srem.

Začne vesti o pogajanjih med Radićem in Protićem govore o Sremu kot o deželi, ki da je priznana Srbom. Srem ima vsvoji celoti kot županija 26,2 odstotkov Hrvatov in 44,7 % Srbov; ostanek tvorijo pred vsem Nemci (15,5 %) in Madžari (6,9 %). Srbov je sicer skoro še enkrat toliko kot Hrvatov, toda sami nimajo niti polovice celokupnega prebivalstva. Slika se nekoliko spremeni, če odštejemo zapadna sremška okrajja Vinkovci, ki ima 60 % Hrvatov in le 9,9 % Srbov ter županija s 83 % Hrvatov in le 3,4 % Srbov.

Drugi dve županiji, ki se navajati kot sporni, sta Gospić, t. i. Lika - Kravača ter Ogulin, t. j. modruško - reška županija. Prva ima v celoti 49 % Hrvatov in 50,9 % Srbov; neznatna večina je tedaj na srbski strani. Tudi tu so severozapadni kraji povsem ali pretežno hrvatski, ostali povsem ali pretežno srbski. Ogulinska županija šteje 65,7 % Hrvatov in 32,3 % Srbov. Tudi tu je delitev smiselna, kajti na jugovzhodu ležeči okraj Ogulin, Slunj in Vojnić so povprečni srbski, ostali hrvatski. Celo zagrebška županija, ki se navaja kot »nesporna« šteje 23 % Srbov, kar je tem važnejše, ker se nahajajo Srbi v večini v južnih okrajih Vrgin most, Olinja, Dvor, Kostanjica in deloma Petrinja.

Navedli smo te številke, da se razvidi, da prevladujejo Srbi v okrajih od srbijanski meji ter v onem delu, ki meji na severozapadni kot Bosne. Zdi se nam, da ne trdimo preveč, ako pravimo, da se Srbi tem okrajem ne bodo hoteli odreči, zlasti, ker ostanejo v sredini Virovitiške in Požeške županije okraj s srbsko večino.

Prihodnjič si ogledamo Dalmacijo in Bosno pod perspektivo plemenske delitve in izrečemo poten svoje načelno naziranje k stvari.

Proti valutnim špekulantom!

UPIT POSLANCA BRANDNERJA NA FINANČNEGA MINISTRA DR. KUMANUDIJA.

Gospod minister!

Na ljubljanski pošti je bilo potem, ko je stopila v veljavo prepoved svobodnega izvažanja tujih valut in deviz, t. j. po 25. septembru, ustavljenih več sumljivih denarnih pisem. Pri dveh pisemih, ki sta bili slabo zapečateni, je bila komisijončno ugotovljena vsebina z ameriškimi dolarji. Poštna direkcija v Ljubljani, kamor se je ravnatelj oddelka g. Vrtovec obrnil v svrhu navodil, je sporazumno z delegacijo ministrstva financ odredila, da se naj vsa sumljiva pisma zadržijo, dokler ne pride odločitev od strani inspektorata ministrstva financ v Beogradu. Tako se je nabralo od 27. septembra do 12. oktobra v celem do 335 denarnih pisem.

Med odpošiljatelji se nahajajo zagrebške in beograjske banke in sicer: Banka Kreutzer, Prva hrvatska štedionica, Hrvatska eskomptna banka, Francusko - Srpska banka, Wiener Bankverein, Hrvatski opći vjersinjski zavod v Zagrebu in Banca Adriatica in British Trade Corporation v Beogradu.

Vsa ta pisma so bila naslovljena na sledeče naslove: Jadranska banka, Portland Cement Spalato, Banca Giuliana, Zivnostenska Banka v Trstu; National Bank, Banka Sakser, National Cyt Bank, Irwigg National Bank, Amerikanische Unionbank in Quaranti Trust Comp. v Newyorku; Societa general v Parizu; Banka Franko-Serb in Quaranti Trust v Londonu; Banca di Credito v Milanu in Schweizer Bankverein v Curihu.

Dne 12. oktobra je dala poštna direkcija nalog, da se morajo zadržana pisma, ki so bila oddana na pošto do 26. septembra, poslati dalje za naslovom, dočim je vsa pisma z oddajnim dnem po 26. septembru, vrniti oddajnikom, ker so baje dokazali, da niso imeli namena kršiti prepovedi in škodovati državi. Ta nalog je bil tudi izvršen in so bila omenjena dne vsa pisma, med katerimi je bilo čutili tudi trd denar (velike dolarje), vrnjena bankam odpošiljalkam.

Ta ukrep je skrajno krivičen. Ne dvoumno je dokazano, da so se banke, ki so odposlale denar po 25. septembru, pregrešile proti naredbi vlade. Njihov prestop je potrjen s tem, da je bila pošiljatev ustavljena in ni šla naprej za naslovi. Po obstoječih predpisih bi se morala denarna pisma izročiti carinarni in komisijončno ugotoviti vsebina njih. Na ta način bi bilo mogoče banke, ki so kršile naredbo ministrstva, po zakonih kaznovati, dočim bo sedaj, ko jim je bila pošiljatev vrnjena, ne da bi bila ugotovljena njena vsebina, težko uspešno postopati proti njim, ker manjka corpus delicti.

Ugotovljeno je torej, da je bila s strani merodajnih faktorjev storjena velika pogreška na škodo naroda in države. Ker tako postopanje ne utrjuje zaupanja do obstoječih zakonov, smatram za nujno potrebno, prositi Vas, gospod minister, da mi odgovorite na sledeča vprašanja:

1. Ali Vam je zadeva znana?
2. Ali soglašate s takim postopanjem?
3. Ako ne, ste li voljni odrediti preiskavo in poskrbeti, da se obojestranski krivci strogo kaznujejo?

Anton Brandner, narodni poslanec.

Slovensko šolstvo v Trstu.

Trst, 17. oktobra.

Smer italijanske šolskvene politike napram našemu narodu na Primorskem postaja čedalje jasnejša. Raznaroditi hoče domači slovanski živelj, katerega sovraži iz dna srca. Radikalno izvajanje te politike osvetljuje globoko naprotje kričavih obečanj rimske vlade in kralja o priliki aneksije in dejstev, ki zavestno in nasilno uprpašajo našo narodnost. Našli so se idealisti, ki so mislili, da Italija prinese sicer politično nesamostalnost, da pa bo v njenem državnem okvirju omogočila svobodno uveljavljanje izvršnega narodnega življenja in hotenja. — Toda napad na našo narodnost je sistematičen. Italijanska vlada je prečutila celokupno upravo uradnikom nedomačinom, ki so napolnjeni s fašistovskim duhom protislovenskega sovraštva. Javno življenje obvladujejo neodgovorni in oblastno pašujoči kraljevi orožniki in barbarski požigi fašistovskih tolp. Na šolskem polju pa je sama razvila enoten načrt, ki naj polagoma izvije nacionalno vzgojo rastočega pokolenja iz rok slovenskega učiteljstva in prepusti raznarodovalnim tujim italijanskim učiteljem. Očiten primer za te nakane italijanske šolske oblasti tudi naše tržaško slovensko šolstvo. V slovenske šole začnejo porivati italijansko učiteljstvo najprvo kot pomožne moči, nato se poslednji razšopirijo, slovenske učitelje se premesti na deželo, suplente, ki se je lansko leto nastavilo pa kratkoročno vrže na cesto. Na ta način upa šolska oblast tržaškega mestnega magistrata, da ji bo tekom časa uspelo očistiti mestno in okoliško ozemlje slovenskega življa in narodnega čustvanja. Navajamo spomenico, ki jo je naslovilo Učiteljsko društvo za Trst in okolico tržaškemu mestnemu magistratu, da se dokumentarčno razvidi kulturno višino italijanskih šolnikov, ki načeljujejo celokupnemu učiteljstvu na Primorskem in ki uvajajo navedeno politično tendenco v šolstvo.

Slavnemu mestnemu Municipiju v Trstu.

Glede na to, da namerava tržaški Municipij poveriti začetkom šolskega leta 1921—22 pouk v italijanščini na slovenskih občinskih ljudskih šolah posebnim učiteljem-specijalistom, ki ne poznajo jezika učencev, kar ni le v kričečem nasprotju z vsemi osnovnimi didaktično-pedagoškimi principi, ampak smatra se to kot nekaka nezaupnica vsemu učiteljstvu, ki je popolnoma usposobljeno za pouk v tem predmetu in ki je imelo v prošlosti hvalevredne uspehe v tem predmetu, kakor sledi iz raznih letnih poročil gg. okr. šolskih nadzornikov in poveljnih odlokov naslovljenih od istega Municipija na vodstva posameznih šol, daje zlede na to, da je tržaški mestni Mu-

nicipij odpustil iz službe 5. oktobra t. l. vse suplente(-inje), letnika 1920, in to po otvoritvi šol in brez nikakršnega obvestila, ne da bi se oziral na odredbo municipijalne okrožnice od dne 30. junija 1921, št. VI-115621 s katero se mestni Municipij obvezuje, da obvesti pravočasno vse odpuščene, da si isti preskrbe službo pravočasno že drugje, in končno glede na to, da se ni vršilo že dokaj let nikakovo imenovanje slovenskih učiteljev, tako, da imamo učitelje, ki službujejo provizorično približno 12 let, med tem, ko so se izvršila istodobno dva ali trikrat imenovanja učiteljstva uslužbenega na italijanskih mestnih šolah, učiteljstvo slovenskih ljudskih šol Spodnje in Zgornje okolice, zbrano na obnem zboru, sklicano po Učiteljskem društvu za Trst in okolico na Katinarski ljudski šoli 9. oktobra 1921.

a) protestira proti, takemu postopanju in zahteva, da se poveri pouk v italijanščini na slovenskih šolah kakor do sedaj dotičnim razrednim učiteljem in ne posebnim specijalistom.

b) zahtevajo, da se sprejmejo v službo vsi odpuščeni suplenti in v slučaju, da bi se to ne moglo zgoditi radi pomanjkanja mest, da se jim odkaze vsaj šestmesečna plača, če drugače ne, vsaj kot odškodnina, ker se ni držala obljuba glede pravočasnega obvestila.

c) zahtevajo, da izvrši mestni Municipij na podlagi razpisa meseca februarja preteklega leta čim prej razna definitivna imenovanja tudi za slovenske občinske šole.

Za vodstvo društva: Predsednik: Ivan Daneu.

Kongres narodno-socialistične mladine v Pragi.

Čehoslovaška narodno-socialistična mladina je imela v dneh 7. 8. in 9. t. m. svoj veliki VIII. zbor. Na zborovanju, katero se je vršilo v veliki dvorani Narodnega doma v Kraljevih Vinohradih, je bilo navzočih toliko delegatov in gostov, da je bila velika dvorana popolnoma zasedena. Na ta kongres je bila povabljena tudi naša NSS in nje mladinska organizacija »Bratstvo«. Načelstvo NSS je zastopal na kongresu tovariš R. Juvan, a »Bratstvo« tovariš Šimnovc in Paškulin. Kongres je bil vzoren in smo z občudovanjem opazovali to zavedno čehoslovaško mladino, kako stvarno in temeljito obravnava razna važna in pereča vprašanja. Referati so bili izdelani popolno, debata pa je pokazala, da nudi mlada generacija dovolj garancij za ureditev čehoslovaške republike in socialistične misli.

Že v petek so prihajali razni delegati zaupniki, kateri so imeli zvečer v prostorih sekretarijata mladeži zaupniško zborovanje. V soboto ob 10. uri dopoldne pa je bil odprt glavni kongres, katerega je vodil predsednik mladinske organizacije poslanec br. Emil Spatny. Sledili so pozdravi gostov in sicer so govorili za izvrševalni odbor čehoslovaške narodno-socialistične stranke sestra Zeminova in br. Šimek, za klub poslancev br. dr. Franke za klub klub senatorjev br. dr. Šimek, za klub poslancev br. dr. Franke, za klub senatorjev br. dr. Klouda, za česko obec delniško senator Stastny, za žensko komisijo sestra Sladkova, dalje župan mesta Prage br. dr. Baza, župan Kraljevih Vinohradov br. Pichl in še več drugih. Na to so sledili pozdravi in govorniki zastopnikov in sicer za jugoslovensko narodno-socialistično stranko tov. R. Juvan, za jugoslovensko narodno-socialistično mladino tovariš Šimnovc, za rusko socialne revolucionarne poslanec Lazarjev, vodja galskih rusinov poslanec dr. Markov, za podkrpatsko rusko mladež dr. Valnički itd. Pri vseh pozdravih in govornih je vladalo neizmerno navdušenje, posebno jugoslovanski delegati so bili predmet dolgotrajnim ovacijam.

Po krasnem govoru predsednika poslanca Spatnyja so sledili razni referati, katerih je bilo prvi dan devet. V debato so posegli razni mladi doveniki tako spretno in stvarno, kar doslej nismo videli niti pri marsikaterih starejših parlamentarcih. Mladenci od 17 do 22 let stari so govorili kot izkušeni možje. Ni bilo to prav nič priučnega, ker so celo kritiko izražali jako stvarno in spretno. Nastopil je mlad slaboten deček 17letni Klátil iz Zlin na Moravskem in govoril tako pametno in vznešeno, da smo mu vsenaskriž čestitali in ga poljubljali. Srečen bratski česki narod, ki ima tako mladino. Zborovanje prvi dan je trajalo nepretrgoma od 10. ure do 5. ure popoldne. Zvečer se je vršila slavnostna gledališka prestava v starem bivšem nemškem »Stavovskem divadlu«. Je to staro gledališče, ki sicer nikakor ne odgovarja več modernim zahtevam sedanjega časa. Igrali so R. Rollandovo dramo iz francoske revolucije »Vlci«. Nastopil je v glavni vlogi nekdanji ljubljenec ljubljanskega gledališkega občinstva g. Rudolf Deyl.

V nedeljo se je zborovanje nadaljevalo in je obširnim osmim referatom sledila prav zanimiva debata. Izvolil se je nov izvrševalni odbor, kateremu načeljuje zopet voditelj čehoslovaške socialistične mladine poslanec Emil Spatny. Ob 4. uri popoldne je bilo zborovanje zaključeno s pevanjem narodnih in delavskih pesmi, na kar je sledilo skupno fotografiranje vseh delegatov pred Narodnim domom. Ob 7. uri zvečer se je vršil zabavni večer v vseh zgornjih prostorih Narodnega doma in so bili prostori nabit polni. Ni bila to veselica kjer se pijačije in razgraja pozno v noč, pač pa dostojna, mladini primerna prireditve, kjer mladina sploh ni uživala alkoholnih pijač in je bila prireditev v najlepšem redu zaključena točno ob 12. uri. Pri prireditvi smo sedeli z voditeljem mladine br. Spatnyjem pri mizi na odru in z zanimanjem občudovali to tisočglavo zlato mladež. Poslanec Spatny je bil vidno zelo zadovoljen nad sijajnim uspehom kongresa in je vsled tega s ponosom zrl na svojo armado, mi pa smo si želeli edino to, da bi tudi naša mladina čimprej dosegla tako visoko stopnjo. Br. Spatny nam je tudi v tem oziru obljubil svojo pomoč. Poslovili smo se od mladine prav pristržno in posebno naša mladinska delegata sta imela posla z naslovi čez glavo.

Nasled. dan smo posetili sekretarijat mladeži. Br. Rais, kot glavni tajnik nam je podrobno razkazal vse ustroj mladinske organizacije. Sekretarijat ima zelo obširne prostore, kjer je zaposlenih 16 moči. Imajo veliko čitalnico, kjer se zbira mladina v svojem prostem času. V zalozgi imajo knjig in brošur v takem številu, da smo kar ostrmeli. Mladinska organizacija ima 418 organizacij z nad trideset tisoč člani. — Casopis »MLADY PROUDY« se tiska nad 15.000 izvodih. — Ko smo si ogledali najpotrebnejše in najnujnejše so nas obdarili z brošurami in tiskovinami, katere nam bodo služile za našo organizatorično delo. Ob 3. uri popoldne smo obiskali grob mladinskega pisatelja Karla Pulpana, kateri je padel kot žrtev avstrijskega nasilstva nad

češkoslovaškim narodom. Tov. Juvan je medtem obiskal še praškega župana dr. Baxa na mesnem magistratu in druge odlične voditelje naše bratske stranke. Zvečer ob 7. uri smo se udeležili večera shoda ruskih beguncev na Zofinskem otoku, kjer je v imenu Jugoslovanov govoril tov. R. Juvan. Na to smo se udeležili debata večera »Společnega kluba« v reprezentančnem domu. Klub je vodil župan dr. Baxa, ki je v prav pristržnih besedah pozdravil zastopnike Jugoslovanov. Pri tej priliki je tov. R. Juvan precej obširno poročal o razmerah in o političnem položaju v naši državi. Bratje Čelji so z zanimanjem sledili poročilu in končno tudi izrekli soglasno svoje ogorčenje nad neaktinim postopanjem gotovih ljudi proti naši stranki. Po debati smo si ogledali krasne dvorane »Obecnega doma« in ostali še nekaj časa v prav prijetni družbi.

Drugi dan smo imeli konferenco v centralnem tajništvu stranke in ponovno navezali najožjih stikov med seboj. Pri tej priliki se nam je povedalo, da se br. Vaclav Klofač že vrača iz Amerike in da prihodnji mesec prav zanesljivo poseti Jugoslavijo. Popoldne so sledile konference z gospodarsko »Unijo« in dosegli smo tudi tu popoln sporazum glede naših gospodarskih odnosov. Občudovali smo veličastni »Krejičev zavod«, katerega vodi posl. Jan Hryzbyl. Zvečer smo bili v »Narodnem divadlu«. Naslednji dan smo uredili še najpotrebnejše pri sekretarijatu in drugih organizacijah, ogledali si še nekoliko znamenitosti Prage, ter z večernim brzovlakom odpeljali v domovino. Slovo na kolodvoru je bilo prav pristržno. Prišli so zastopniki stranke in mladeži, da še enkrat stisnejo bratsko roko in izročijo pozdrave bratom v Jugoslaviji. Povabili so nas še enkrat na veliko strankino proslavo 25. letnice, ki se vrši prihodnje leto v Pragi, istokot pa tudi obljubili, da čimprej posejijo tudi oni Jugoslavijo. Lepi in poučni dnevi čehoslovenske mladeži nam ostanejo nepozabni in za našo narodno-socialistično misel neizmerno važni in koristni.

Gospodarstvo.

† Deficit v francoskem proračunu. Predsednik parlamentarne finančne komisije je pozval ministra financ Deumora, naj prisostuje seji odsedka za finance, katere se bo bavila z vprašanjem, kako naj se pokrije deficit 2610 milijonov frankov. Namerava se ertati več postojank proračuna in uvesti največjo štedljivost v vseh resortih. V programu se nahajajo tudi sledeče mere: Število uradnikov naj se do konca tekočega leta zmanjša za 50 tisoč, v državnih organizacijah naj se uvedejo velike spremembe, opusti se naj več okrožnih sodišč, zmanjša naj se število prefektur, nekatere naj se pa sploh opuste. Dalje se zahteva točna izvedba šurnega delavnega časa, posebno pri železnici, kjer se bo v bodoče zahtevalo, da vsak dnevno efektivno dela 8 ur, ne zadostuje pa, da je 8 ur dnevno navzoč. Za vse te reforme naj jamči poseben finanjski zakon, kateri naj tudi vsebuje izvršitev istih.

† Izvoz moka iz Madžarske. Madžarski senat za prehrano je pristal na izvoz 1.000.000 met. stotov moka. To kar je izvozeno od sedaj, se mora od navedene količine odbiti. Izvažati se more le moka o. Izvozna carina bo zvišana.

† Ustavljen železniški promet v Rusiji. Moskovski časopisi poročajo, da bo v Rusiji vsled pomanjkanja premoga v najkrajšem času ustavljen celokupni železniški promet. — Isti listi tudi poročajo, da je bilo v zadnjih štirih mesecih obsojenih preko 25.000 komunistov zaradi tatvin, ubojev in špijonaže. — In Rusija naj bo potem idealna država . . .

† Deficit Angleške. Angleški državni izdatki znašajo od 1. aprila do 1. oktobra 497.993.849 funtov šterlingov, dohodkov pa 456.163.689, torej ostane 41.830.160 funtov deficita, dočim je bilo lansko leto tekom istega časa 77.627.968 funtov prebitka.

† Novo delniško društvo. V trgovski register v Osejku je vpisano »Nasičko Ribnjačarstvo d. d.« Glavnica znaša 10 milijonov kron, nominalna delnica pa 400 kron. Člani ravnateljstva so: dr. Teodor Pejačević, Sander Sorger, Marko Pejačević in dr. Mavro Rein.

† Ceno češkemu sladkorju. Po izvestjih konzulata v Pragi je ministrstvo za prehrano na predlog državnega komisarja odredilo cene sladkorju od 1. novembra t. l. na debečo za 100 kg 650 čeških kron. Na drobno je v svrhu konkurence dovoljena svobodna trgovina.

† Povoljna svetovna pšenična žetev. Letošnje leto se je mnogo pisalo o slabi svetovni žetvi, pa tudi še sedaj razširjajo razni ljudje govore, da bo v večih državah nastala lakota. Te

vesti niso le pretirane, nego sploh napačne. Po statističnih podatkih mednarodnega instituta za pridelstvo v Rimu, so pridelale vse države razen Rusije, večjo množino žita nego lanske leto. Belgija, Bolgarska, Španija, Finska, Francija, Grčija, Madžarska, Italija, Holanska, Poljska, Švedska in Švica so letošnje leto pridelale 2336 milijonov met. stotov in 79,1 milijonov met. stotov napram 61,1 milijonov met. stotov lanskega leta. Pa tudi v Severni Afriki je letošnja žetev izdatna. Žetev Zedinjenih držav znaša 205 milijonov metrskih stotov pšenice proti 214 milj. met. stotov leta 1920. in 16,3 milijone met. stotov rži proti 17,6. Šplošna žetev pšenice v Zedinjenih državah ter v Kanadi, Japonski in Indiji znaša 614,2 milj. met. stotov proti 539,3 milj. met. stotov lanskega leta.

† Francosko posojilo Poljaki. Varšavski »Przeglad Wiczoyny« poroča, da dobi Poljska francosko posojilo v znesku 100 milijonov frankov. Rečeni list trdi, da bo to posojilo dvignilo kurz poljske marke. — Isti list ve povedati, da je poslanec Radziezewski odšel v Bruselj, da se tam dogovori zaradi ustanovitve poljske banke. Belgija bi bila udeležena pri njej z deležem 100 milijonov frankov.

† Zopet stagnacija v bombaževi industriji. »Narodni Listy« poročajo, da je v bombaževi industriji mahoma nastala stagnacija. Danes obratuje bombaževa industrija še v polnem obsegu zastran naročil iz meseca avgusta in zaradi trgovskih pogodb z veleseljma, a novih naročil ni od nikoder.

† Novi premogovniki v Zgornji Šleziji. Angleški sindikat je odkril v Šleziji obsežne premogove plasti. Premogovniki so v bližini mesta Ribnika v plebiscitnem ozemlju. To poročilo govori tudi politično: Nemci teh krajev ne bodo dobili.

† Padec nemške marke in češka industrija. Padec nemške valute je češki industriji močno škodoval, v kolikor gre tu za izvoz rujavega premoga na Nemško. Pred vojsko so izvozili iz Češke na Nemško rujavega premoga skoraj 35 % vsega pridelka. Pri padcu nemške marke z 1.30 na 80 vinarjev znaša ta izguba, ako se računa z mesečnim izvozom 217.000 ton, 21 milijonov kron ali na leto 260 milijonov kron.

† Veliki krediti poljedelcem. Minister poljedelstva je izdal naredbo, da se neorganiziranim poljedelcem dovolj posoilo 50 milijonov kron in organiziranim prav tako 50 milijonov. V ta namen bo ustanovljena »Glavna Kreditna Zadruga«, ki bo služila izključno potrebam poljedelcev ter bo stavljena pod strogo državno kontrolo.

Glasbena sezona 1921-1922.

Vsa znamenja kažejo, da bo predstoječa sezona glasbenega življenja v Ljubljani izredno bogata. V par letih svobodnega bivanja v lastni državi se je tudi glasbenega delovanja polastil mrzlični razvoj, ki je značilen za vsa polja našega javnega udejstvovanja. Začnimo pri operi. Narodno gledališče je lansko leto pretrpelo nekaj krize, letos se bo moralo resno potruditi, da zavzame s svojim delovanjem prvenstveno mesto v našem glasbenem življenju. To prvaštvu je naša zahteva in zahteva sredstev, s katerimi razpolaga. Ravnateljstvo je najelo novih pevskih in orkestralnih moči. Nekaj prvovrstnih sodrušnikov je izstopilo. Bodoča sezona bo izkazala, ali bo vodstvo zadostilo vrhovnim ciljem opernega zavoda in sicer glede programatične smernosti kakor tudi z ozirom na kvalitativno dovršenost podanih del. Tozadevno izvestje pravi, da se vpriporičijo »Dallborja«, Vaško šolo, Šeherezado, Tosco, Carmen iz lanskega leta. Kot novost se navaja Muzorjskega Boris Godunov, ki je mnogo boljše pripravljeno, kakor pa razumevan od ljubljanskega občinstva. Kienzlov Evngeljik je očitno koncesija lažji zabavi. Čajkovskega Labudje jezero, ki se v kratkem pripravijo, bo primerna prilika, da si ogledamo domači operni balet od blizu. Ljubeznopolno Bohemo bo pričakovalo obilo ljubiteljev Puccinijevih glasbe. C. Risto Savin ne miruje; dovršil je novo opero Gosposvetki Zvon. Na naši operi se je doslej na veliko škodo zavoda prakticiralo pravilo, da se premiera pripravi skrbno, da pa ponavljanja sčasoma prehajajo v šablono in v omalovaževane predstave. V tej sezoni se moramo končno veljavno odločiti. Tudi naši glasbenecstelični nazori ne zahtevajo dovršenosti Šchalkovih predstav dunajskega Opernega gledališča ali Toscanijevih interpretacij na Milanski Scali. Zato nimamo niti sredstev niti pevcev niti dirigentov.

Ali da se višina prvega večera ohrani do zadnjega, da, prav do poslednjega, to se mora kategorično zahtevati. In ako se orkester za četrtino pomladi in pridejo novi pevci, tedaj je treba tudi reprize vezati in izdelati. Tozadevno ni vse v redu. Izrekamo željo, da se to čimprej uvažuje. Uprava in g. Rukavina nekaj zmore, če le hoče. Ali ne bi v okvir jubilejnega slavlja Glasbene Matice mogla stopiti opera z vpriporičitvijo Konjovičeve opere Villm Vee? Z opernim delovanjem bodo v tej sezoni tekmovali orkestralni organizmi godbe dravske divizije in Orkestralnega društva. S temi se pripravljajo nove osebnosti, različna stremjenja, ki bodo v znatni meri dvignila višino naše glasbene produkcije. Glasbena kritika sama se bo naslanjala na vsopredne ocene in njena beseda bo pridobila na tehtnosti in resnosti. Orkestralno društvo uživa velike simpatije. Njegov godalni orkester je sestavljen iz samih ljubiteljev orkestralne glasbe. Muzicirajo mladostno vznikli tudi po tehnično težkih skladbah. Čajkovskega patetična simfonija predlanskem in Bethovnova heroična lani potrjujejo nade v to izključno domače društvo za gojitev simfonije glasbe. Nadejamo se, da bo prof. Jeraja vnema in potrpežljivost slavila še marsikateri uspeh v službi iste misli, ki ga je gnala iz dunajske filharmonije in opernega gledališča v Ljubljano. Njegovo stremjenje nam kaže, da ne zasleduje osebne dirigentske ambicije, temveč hoče po svojih močeh sodelovati pri razvoju samonikle orkestralne kulture v Ljubljani. Orkestralno društvo pripravlja tri koncerte. Prvi v decembru bo prednašal Berliozovo Fantastično simfonijo, Sukovo Meditacijo na staročeški koral Sveti Vavrac, Borodinovo sklico V Srednji Aziji in šefa beogradske opere Krstiča overture k tragediji Kosovega polja. Ob priliki jubilejnega slavlja Glasbene Matice prinese koncertni program Balakirevo simfonijo, ki jo dirigira naš mladi, ženjalno izvrlni komponist Škerjanec, V. Novaka Slovensko Svito, Dvoržakov vijolinčelski kon-

cert s solistom Tkalcichem. Tretji koncert se osredotoči v četrti simfoniji Čajkovskega. Z načrti pa prednjači Muzika dravske divizije. G. dr. Cerin namerava izpolniti letošnje sezono s petimi koncerti. Prvi se bo vršil začetkom novembra s Brucknerjevo romantično simfonijo, Glinkovo uverturo Rusljan in Ljudmila in Mendelssohnov vijolinjski koncert. Sledeči koncerti obečajo Mozartovo Jupitrovo simfonijo, Rimski-Korzakova simfonijno pesem Noč na Triglavu, Adamičevu suito iz Mladih let, Sukovo Pohadko, razne overture in manjša simfonična dela. Namerava koncertirati tudi po deželi, v Mariboru, Novem mestu in Celju. Vsopredno s prejšnjimi priredi poljubne koncerte v nedeljo popoldne ob znanih cenah. Ker je pridobil nekaj umetniško nabraženih moči bo dr. Cerin govil tudi komorno glasbo. Izgledi so lepi. Govori se, da misli tudi g. Rukavina nastopiti v koncertni dvorani. Slovenska vokalna glasba bo spomladi praznovala prvi jubilej, 30 letnico obstoja Glasbene Matice. Pričakovati smemo, da bo dosegla letos višinske uspehe. V koncertnem vodstvu Glasbene Matice se je izvršila reorganizacija. G. Hubad bo delil vodstvo s skladateljem Michlom. G. Hubad hoče očitno svečano zaokrožiti delo svojega življenja, ki je utemeljilo slovensko zbornost umetnost. Njegova oseba je bila silna inicijativa, umetniški program, zgodovinska moč. Na prvem pevskem sestanku G. Matice se je poročalo o bodočih koncertih. Najprvo se priredi žalno manifestacijo za pokojnim kraljem (svoboditeljem) Petrom, kjer se poje Hrističovo opelo v celoti, stavke iz Mokranjčeve bogoslužne liturgije, enake stavke iz Čajkovskega cerkvene glasbe in izkopano skladbo Fürsterejevo Umrli mož, ki se še ni proizvajala. Drugi koncert, ki pa je radi velikanskih stroškov še sporen, bi dal V. Novaka Burjo, skladbo za velik orkester, zbor in soliste. Središče koncertnega delovanja bodo tvorile jubilejne slavnosti na pomlad. Spomin umrlih članov in slovenskih komponi-

stov se počasti z Dvoržakovim rekviem za orkester, zbor in soliste. Ljubljanski Zvon z agilnim g. Prelovcem bo negoval smeri, katere je ubral lani. Njegov sila leži v interpretaciji narodne pesmi. Prinese jugoslovansko narodno pesem od Makedonije do Triglava. Večino pesmi je harmoniziral komponist Adamič, ostale harmonizacije pripadajo Mokranjcu, Dobroniču, Lhotki, Hazeju, Devu, Svitaršiču in Hubadu. Vseh bo čez 40. Nadalje priredi samostojen koncert izključno s kompozicijami, ki bodo razkazale nepričakovani razvoj Adamičeve glasbene individualnosti. G. Kogoj je letos prevzel vodstvo pevškega društva Slavec. Iz zbora namerava sestaviti elitno, številno omejeno skupino pevcev, ki priredi tekmo zime več koncertov, v katerih poda nekako reviljo celokupne dosedanje slovenske kompozicije, od Galusa do najmodernejših. G. Kogoju želimo, da z novim delovanjem razprši ignoranco, s katero se ga zapostavlja, da dokazuje sposobnosti tudi na reproduktivnem polju z enako doslednostjo in globino kot jo je pokazal v kritikah. Poleg vsega tega prinesejo bodoči meseci do 10 koncertov posameznikov. Culemo, da nas Zikov kvartet hoče za stalno ostaviti. Ali se ne bi moglo navdušiti za to Ljubljano in to mladostno vrvenje glasbenokulturnih trudov in načrtov? Vsako središče glasbenega življenja ima svoj kvartet, zakaj ga Ljubljana ne bi hotela, ne bi zmogla? Da bi v bodočih zimskih mesecih srca prav često odmevala od zvočja mladosti in ljubezni, življenja in bolesti, ki se razliva iz glasbenih sfer.

katastrofe. Ni dolgo temu, ko se je v londonskem kinematografu »Maidevale« predvajal film, -ki je prednašal strašno katastrofo v Opavi. Pri tej priliki je prišlo med gledalci do tako navdušenih ovacij, kakor da gledajo kako posebno svečanost in kakor da oni sami niso zapisani — smrti. * Draginja na Nemškem narašča. Zadnji čas so na Nemškem natisnili velike množine papirnatega denarja. A kolikor je več papirnatih novčanic v prometu, toliko večja je draginja. Ne mine dan, da bi nemški listi ne poročali, kako je ta in ta reč zadnje dni poskočila. Zdaj poročajo o zvišanih cenah benzolu, čigar maksimalne cene so poskočile z dosedanjih 500 do 560 mark za 100 kg na 600 do 600 mark. Znato je poskočil tudi cement, lepenka, plinove cevi, jermena itd. * Borba z biki v korist »Rdečega križa«. Pred nekaj dnevi je bila v Madridu velika borba z biki v korist »Rdečega križa«. Tej borbi je prisostvovala tudi kraljica z otroci. Navzočih je bilo 15 tisoč gledalcev. V sredi arene je stal velikanski »rdeči križ«, čigar prednjo stran so odgrnili, ko je vstopila kraljica. Izza križa so zleteli beli golobi in pred gledalce je stopila bolniška sestričnica, oblečena v belo obleko. Ob koncu te simbolične manifestacije sta bila izpuščena v areno dva bika, katera so biki-borci hitro usmrtili. Nato je začel vojni kor peti patriotične pesmi, za tem pa so se začele pravcate bikoborbe, pri katerih je bilo ubitih šest bikov.

Drobiž.

* Veselje zaradi katastrofe. Čudno je, da imajo Angleži, ki se tako radi nazivajo »civilizirance«, mnogokrat neke divje nagone, da se veselijo celo kake

Obvestilo.

Obveščava cenj. odjemalca in p. z. občinstvo, da sprejemava nova dela in popravila po najnižjih cenah. — Gotovi čevlji v zalogi.

Turistovski čevlji lastnega izdelka. Ant. in Jožinka Brajer - Kapele Ljubljana, Turjaski trg (Breg) št. 1. L.

Zahvala.

Vsem, ki so spremili našega predragega očeta, gospoda

Miha Židan-a

na njegovi zadnji poti, kakor tudi darovalcem vencev in šopkov, se najtopleje zahvalujemo.

LJUBLJANA, dne 18. oktobra 1921.

Zalujoči ostali.

RIBJE OLJE

pristno medicinsko je sveže došlo in se dobi na drobno in debelo.

Drogerija A. KANC, Ljubljana, Židovska ul. 1.

Šolski zvezki,

lastna zaloga L 1, L 2, L 3, L 4, L 5, (L 6, za cirilico) 8 listov, 100 kom. K 110.—. Nadalje od 12, 16, 20, 24, 32, 40, 60, 80, listov male in velike.

Vse šolske potrebine.

Cigaretni papir,

Olleschau, Abadie, ltd. Stročnice št. 2 in 3. Svilen in krep papir: Venci in šopki za neveste. Perje za rože. Pratique Družinske in Blaznikove. Razpošilja po nizkih cenah.

Uran - Papirnica
Ljubljana, Mestni trg 11.

Lanišče
in
predivo
zamenjav
platno
mehanična vrvarna
terilnica in predilnica
Anton Sinkovec
Kranj - Grosuplje.

„Slovan“
letniki 1908 do 1917
krasno vezani
so na prodaj.
Uprava „JUGOSLAVIJE“ v Ljubljani, Marjilin trg št. 8.

Pohištvo in tapetniška delavnica

Spalne in jedilne sobe, pisarniške oprave, fotele, klub garniture, kuhinje in železne postelje vsake vrste po nizki dnevni ceni.

Brata Sever
Ljubljana, Kolizej, Gosposvetska cesta št. 13.

Prazne nove in rabljene
vreče (diakove)
v vsaki množini po najnižji ceni pri
FR. SIRC, KRANJ.
Kupujem suhe gobe, rižol, brinjevo olje.

Velika trgovska hiša
v Kranju
na zelo prometnem kraju, z velikim letnim prometom se prodaja.
Ponudbe pod:
„Trgovska hiša“
na Aloma Company, d. z. o. z. Ljubljana, Kongresni trg 3.

Ažuriranje
strojno uvezenje motivov, izdelava zastorov, špeciialna predtiskarija narodnih vzorcev, električno prebadanje šablon.

Toni Jager-Cerne & Ko.
Ljubljana, Židovska 5.

Lastnika: Genica & Drago Vojska

„TRIGLAV“

Jugoslovanska izdelovalnica perila
Ljubljana, Vojvoda Mišiča 21

naznanja, da je preselila svojo delavnico s Poljanskega nasipa 10 v nove urejene prostore z električnim obratom na Vojvoda Mišiča cesto št. 21.

Tovarna „TRIGLAV“ izdeluje po brezkonkurenčnih cenah in v najmodernejši obliki iz prvovrstnih tkanin: moške in ženske srajce, spodnje hlače, plastrone, mehke ovratnike, ženske bluze, predpasnike, samovoznice etc.

Ponudbe na zahtevo. — Razpošilja po celi državi. — Samo na debelo.

„TRIGLAV“ J. I. P. Ljubljana.

Šivalni stroji 5000 K nagrade
so dospeli.

dobi, kdor zamenja priložno stanovanje z dvema sobama in kuhinjo in vsemi pritlikinami za enakega ali z več sobami v sredi mesta. Ponudbe na GRIL, Rimska cesta št. 16.

Jos. Petelinc. Ljubljana.
Sv. Petra nasip 7.

POZORI

BANKE, GROSISTI, TOVARNE!
NAJCENEJŠA IN NAJBOLJŠA REKLAMA JE ŽEPNI REKLAMNI

:-: KOLEDAR :-:

ZA LETO 1922.

LICNE ŽEPNE REKLAMNE KOLEDARJE ZA LETO 1922 V DVEH LICNO IZDELANIH OBLIKAH 6x4 cm IN 12x7 cm IZDELUJE VSAKO MNOŽINO V NAJKRAJŠEM CASU

== ZVEZNA TISKARNA IN KNJIGARNA V LJUBLJANI. ==

ZAHTEVAJTE OFERTO!

Pozor! Priporočam Pozor!

vsem trgovcem in prekupevalcem, kakor tudi sl. občinstvu lastne medene in voščene izdelke (pecivo, krampusi, božično blago, svečice) ter izdelke voščene robe. — Zahtevajte cenik!

FRANJO CVILAK, Slov. Bistrica.

Zajčje kože kupuje
tovarna klobukov
„ŠEŠIR“ d. d. v Škofji Loki.

Premog **Premog**
prvovrsten

kosovec in orehovec po zelo nizki ceni, dobavljiv takoj in za stalno.

Vprašanja pod „premog“ na upravo lista.

Dobava samo v vagonih.

Najnižje cene! — Najnižje cene!

VULKAN tvornica gumijevih izdelkov v Kranju

ETERIA
KUMJEVI POMPETNIKI
VULKAN KUMJEVI

izdeluje
prvovrstne podpetnike.
Cisto domače podjetje!

Edina tvornica te stroke v Jugoslaviji.

Svetovno priznana kvaliteta.

Kreditni zavod za trgovino in industrijo

LJUBLJANA Prešernova ulca št. 50, v lastnem poslopu. LJUBLJANA

Brzjavni naslov: KREDIT LJUBLJANA. — Telefon št. 40 in 457.

Obrestovanje vlog, nakup in prodaja vsakovrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut, borzna naročila, predujmi in krediti vsake vrste, eskompt in inkaso menic ter ku-ponov, nakazila v tu- in inozemstvo, safe-deposits i. t. d.

Odzovorni urednik: Dominik Cebin. Izdala konzorcij dnevnika »Jugoslavija«. Tiska »Zvezna tiskarna« v Ljubljani.